

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ - ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

UDC80 (82)

ISSN 1857-7059

ГОДИШЕН ЗБОРНИК

2018

YEARBOOK

2018

ГОДИНА 9
БРОЈ 12

VOLUME IX
NO 12

GOCE DELCEV UNIVERSITY - STIP
FACULTY OF PHILOLOGY

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

ГОДИШЕН ЗБОРНИК
2018
YEARBOOK

ГОДИНА 9
БР. 12

VOLUME IX
NO 12

GOCE DELCEV UNIVERSITY – STIP
FACULTY OF PHILOLOGY

ГОДИШЕН ЗБОРНИК ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

За издавачот:

вонр. проф. Драгана Кузмановска

Издавачки совет

проф. д-р Блажо Боев

проф. д-р Лилјана Колева-Гудева

проф. д-р Виолета Димова

вонр. проф. Драгана Кузмановска

проф. д-р Луси Караниколова -Чочоровска

проф. д-р Светлана Јакимовска

доц. д-р Ева Горѓиевска

Редакциски одбор

- проф. д-р Ралф Хајмрат – Универзитет од Малта, Малта
проф. д-р Нецати Демир – Универзитет од Гази, Турција
проф. д-р Ридван Цанин – Универзитет од Едрене, Турција
проф. д-р Стана Смиљковиќ – Универзитет од Ниш, Србија
проф. д-р Тан Ван Тон Та – Универзитет Париз Ест, Франција
проф. д-р Карин Руке Бритен – Универзитет Париз 7 - Дени Дидро, Франција
проф. д-р Роналд Шејфер – Универзитет од Пенсилванија, САД
проф. д-р Кристина Кона – Хеленски Американски Универзитет, Грција
проф. д-р Златко Крамариќ – Универзитет Јосип Јурај Штросмаер, Хрватска
проф. д-р Борјана Просев-Оливер – Универзитет во Загреб, Хрватска
проф. д-р Татјана Ѓуришиќ-Бекановиќ – Универзитет на Црна Гора, Црна Гора
проф. д-р Рајка Глушица – Универзитет на Црна Гора, Црна Гора
доц. д-р Марија Тодорова – Баптистички Универзитет од Хонг Конг, Кина
доц. д-р Зоран Поповски – Институт за образование на Хонг Конг, Кина
проф. д-р Елена Андонова – Универзитет „Неофит Рилски“, Бугарија
м-р Диана Мистреану – Универзитет од Луксембург, Луксембург
проф. д-р Зузана Буракова – Универзитет „Павол Јозев Сафарик“, Словачка
доц. д-р Наташа Поповиќ – Универзитет во Нови Сад, Србија
проф. д-р Светлана Јакимовска, доц. д-р Марија Кукубајска, проф. д-р Луси Караниколова-Чочоровска, доц. д-р Ева Горѓиевска, проф. д-р Махмут Челик,
проф. д-р Јованка Денкова, доц. д-р Даринка Маролова, доц. д-р Весна Коцева, виш лектор м-р Снежана Кирова, лектор м-р Наталија Поп-Зариева, лектор м-р Надица Негриевова, лектор м-р Марија Крстева

Главен уредник

проф. д-р Светлана Јакимовска

Одговорен уредник

доц. д-р Ева Горѓиевска

Јазично уредување

Лилјана Јовановска

(македонски јазик)

лектор м-р Биљана Петковска, лектор м-р Крсте Илиев, лектор м-р Драган Донева
(англиски јазик)

Техничко уредување

Славе Димитров, Благој Михов

Редакција и администрација

Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип

Филолошки факултет

ул. „Крсте Мисирков“ 10-А п. факс 201, 2000 Штип Р. Македонија

**YEARBOOK
FACULTY OF PHILOLOGY**

For the publisher:

Ass. Prof. Dragana Kuzmanovska, PhD

Editorial board

Prof. Blazo Boev, PhD

Prof. Liljana Koleva-Gudeva, PhD

Prof. Violeta Dimova, PhD

Ass. Prof. Dragana Kuzmanovska, PhD

Prof. Lusi Karanikolova-Cocorovska, PhD

Prof. Svetlana Jakimovska, PhD

Ass. Prof. Eva Gjorgjievska

Editorial staff

Prof. Ralf Heimrath, PhD — University of Malta, Malta

Prof. Necati Demir, PhD— University of Gazi, Turkey

Prof. Ridvan Canım, PhD— University of Edrene, Turkey

Prof. Stana Smiljkovic, PhD— University of Nis, Serbia

Prof. Thanh-Vân Ton-That, PhD— University Paris Est, France

Prof. Karine Rouquet-Brutin PhD — University Paris 7 – Denis Diderot, France

Prof. Ronald Shafer— University of Pennsylvania, USA

Prof. Christina Kkona, PhD— Hellenic American University, Greece

Prof. Zlatko Kramaric, PhD— University Josip Juraj Strosmaer, Croatia

Prof. Borjana Prosev – Oliver, PhD— University of Zagreb, Croatia

Prof. Tatjana Gurisik- Bekanovic, PhD— University of Montenegro, Montenegro

Prof. Rajka Glusica, PhD— University of Montenegro, Montenegro

Ass. Prof. Marija Todorova, PhD— Baptist University of Hong Kong, China

Ass. Prof. Zoran Popovski, PhD— Institute of education, Hong Kong, China

Prof. Elena Andonova, PhD— University Neoflt Rilski, Bulgaria

Diana Mistreanu, MA— University of Luxemburg, Luxemburg

Prof. Zuzana Barakova, PhD— University Pavol Joseph Safarik, Slovakia

Ass. Prof. Natasa Popovik, PhD— University of Novi Sad, Serbia

Prof. Svetlana Jakimovska, PhD, Ass. Prof. Marija Kukubajska, PhD, Prof. Lusi Karanikolova-Cocorovska, PhD, Ass. Prof. Eva Gjorgjievska, PhD, Prof. Mahmut Celik, PhD, Prof. Jovanka Denkova, PhD, Ass. Prof. Darinka Marolova, PhD, Ass. Prof. Vesna Koceva, PhD, lecturer Snezana Kirova, MA, lecturer Natalija Pop-Zarieva, MA, lecturer Nadica Negrievska, MA, lecturer Marija Krsteva, MA

Editor in chief

Prof. Svetlana Jakimovska, PhD

Managing editor

Ass. Prof. Eva Gjorgjievska, PhD

Language editor

Liljana Jovanovska

(Macedonian language)

lecturer Biljana Petkovska, lecturer Krste Iliev, lecturer Dragan Donev

(English language)

Technical editor

Slave Dimitrov, Blagoj Mihov

Address of editorial office

Goce Delchev University

Faculty of Philology

Krste Misirkov b.b., PO box 201 2000 Stip, Republic of Macedonia

СОДРЖИНА CONTENTS

----- ЈАЗИК

Марија Леонтиќ

ГРАМАТИЧКАТА КАТЕГОРИЈА ПАДЕЖ ВО ТУРСКИОТ
ЈАЗИК И НЕГОВО ПРЕДАВАЊЕ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК

Marija Leontik

THE CASES IN TURKISH LANGUAGE AND THEIR TRANSLATION

EQUIVALENTS IN MACEDONIAN LANGUAGE 9

Марија Соколова

АСОЦИЈАТИВНОТО ПОЛЕ НА СТИМУЛУСОТ ГЛУП ВО
АСОЦИЈАТИВНИТЕ РЕЧНИЦИ НА МАКЕДОНСКИОТ, СРПСКИОТ,
БУГАРСКИОТ И РУСКИОТ ЈАЗИК

Marija Sokolova

THE ASSOCIATIVE FIELD OF THE STIMULUS STUPID IN THE
ASSOCIATIVE DICTIONARIES OF THE MACEDONIAN, SERBIAN,
BULGARIAN AND RUSSIAN LANGUAGES 17

----- КНИЖЕВНОСТ

Krste Iliev, Natalija Pop Zarieva, Dragan Donev

SOME COMMON TRAITS SHARED BY ENGLISH RENAISSANCE

REVENGE TRAGEDIES 25

Славчо Ковилоски

КНИЖЕВНОТО И ИСТОРИСКОТО ЗА СИРМА ВОЈВОДА

Slavcho Koviloski

THE LITERARY AND HISTORICAL WORKS ABOUT SIRMA VOIVODA 33

Ранко Младеноски

РАСКАЗИ НА ЕТГАР КЕРЕТ НА МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК

Ranko Mladenoski

STORIES BY ETGAR KERET IN MACEDONIAN 43

Ева Ѓорѓиевска

РАЗВОЈНИТЕ ФАЗИ НА СРЕДНОВЕКОВНАТА ИТАЛИЈАНСКА ПОЕЗИЈА

Eva Gjorgjievska

THE DEVELOPMENT OF THE ITALIAN MIDDLE AGES POETRY 49

Фатмире Вејсели

ИНТЕРСУБЈЕКТИВНА АНАЛИЗА ВО ДРАМАТА НА
МАРИЛУИЗЕ ФЛАЈСЕР „ЧИСТИЛИШТЕ ВО ИНГОЛШТАТ“

Fatmire Vejseli

INTER-SUBJECTIVE ANALYSIS BETWEEN MOTHER AND SON

IN MARILUISE FLEISSER'S PLAY: THE PURGATORY IN INGOLSTADT 57

Krste Iliev, Natalija Pop Zarieva, Dragan Donev

ATTITUDES TO POETRY IN THE ANTIQUITY AND TO DRAMATIC

POETRY IN RENAISSANCE ENGLAND 65

Ивана Котева, Махмут Челик

ДОАЈЕНОТ НА ТУРСКАТА КНИЖЕВНОСТ ВО МАКЕДОНИЈА
– ИЛХАМИ ЕМИН

Ivana Koteva, Mahmut Celik

THE DOYEN OF TURKISH LITERATURE IN REPUBLIC OF
MACEDONIA- ILHAMI EMIN

75

----- МЕТОДИКА

Biljana Ivanova, Snezana Kirova, Dragana Kuzmanovska, Marica Tasevska

INVESTIGATION OF INSTRUMENTAL AND INTEGRATIVE MOTIVATION OF
LEARNING SECOND/FOREIGN LANGUAGE IN MACEDONIA

85

Марија Тодорова

МНОГУЈАЗИЧЕН НАСТАВНИК

Marija Todorova

MULTILINGUAL TEACHER

95

Марица Тасевска

МЕСТОТО И УЛОГА НА ВЕШТИНАТА ЗБОРУВАЊЕ НИЗ
НАСТАВНИТЕ МЕТОДИ

Marica Tasevska

THE PLACE AND THE ROLE OF THE SPEAKING SKILL IN
THE METHODS OF TEACHING

101

Марица Тасевска, Адријана Хаџи-Николова, Драган Донеv
МОТИВАЦИЈАТА КАКО КЛУЧЕН ФАКТОР ЗА ИЗУЧУВАЊЕ
НА ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК КАЈ УЧЕНИЦИТЕ ОД
СРЕДНО ГИМНАЗИСКО ОБРАЗОВАНИЕ

Marica Tasevska, Adrijana Hadzi-Nikolova, Dragan Donev

MOTIVATION AS A KEY FACTOR FOR LEARNING GERMAN
LANGUAGE BY THE STUDENTS OF HIGH SCHOOL

109

----- ПРЕВЕДУВАЊЕ

Даринка Маролова

КУЛТУРНОСПЕЦИФИЧНИ ФЕНОМЕНИ ВО

ИНТЕРЛИНГВАЛНАТА КОМУНИКАЦИЈА

(ГЕРМАНСКИ–МАКЕДОНСКИ, МАКЕДОНСКИ–ГЕРМАНСКИ)

Darinka Marolova

CULTURE-SPECIFIC FENOMENA IN THE INTERLINGUAL COUNICATION

(GERMAN-MACEDONIAN, MACEDONIAN-GERMAN)

119

Драган Донеv, Марица Тасевска, Крсте Илиев

ВЛИЈАНИЕТО НА КУЛТУРОЛОШКИТЕ ОСОБЕНОСТИ ВРЗ

ПРОЦЕСОТ НА ПРЕВЕДУВАЊЕ

Dragan Donev, Marica Tasevska, Krste Iliev

CULTURAL IMPLICATIONS IN THE PROCESS OF TRANSLATION

129

----- *КУЛТУРА*

Marija Krsteva, Dragan Donev, Krste Plev
NEW MEDIA CONTENT – MEME 135

----- *ПРИКАЗИ*

Људмил Спасов, Ирина Петровска
„АКАДЕМСКО ПИШУВАЊЕ 1“ ОД АВТОРКИТЕ ВИОЛЕТА
ЈАНУШЕВА И БИСЕРА К. СТОЈЧЕВСКА 141

ИНТЕРСУБЈЕКТИВНА АНАЛИЗА ВО ДРАМАТА НА МАРИЛУИЗЕ ФЛАЈСЕР „ЧИСТИЛИШТЕ ВО ИНГОЛШТАТ“

Фатмире Вејсели¹

¹ Универзитет на Југоисточна Европа, Тетово
f.emurllai@seeu.edu.mk

Апстракт: Во драмата на Марилуизе Флајсер (МЛФ) „Чистилиште во Инголштат“ (ЧИ) /Marieluise Fleißer „Fegefeuer in Ingolstat“/ јасно се воведува второто ниво на двоен морал. Тоа е претставено преку примерот на Реле. Тој ја презентира конкретната верзија на лажниот сексуален морал и на сексуално мотивираниот однос на мажите кон жените. Во истражувањето за Марилуизе Флајсер, фигурата на Реле е често анализирана. Постои еден вид консензус дека МЛФ овде оформува една од нејзините внатрешно-драматични аукторијални улоги. Младиот Реле е една од самопроекциите на раскажувачката на драмата. Всушност, шемата сосема им одговара на искажувањата на МЛФ кои се однесуваат на улогата на машкото и женското во врска со прашањето за еманципација на патријархалните односи. МЛФ го скицира активниот, просветителски и еманципациски дел на својата личност во улога на млад човек. Тоа сосема точно го одразува нејзиниот став кон *женското* или кон типот на жена, кој во *ЧИ* го агираат речиси сите женски улоги: тие многу повеќе го стабилизираат традиционалниот систем отколку што го ставаат под прашање.

Клучни зборови: *интерсубјективност, морал, омаловажување, малтретирање, сексуалност.*

INTER-SUBJECTIVE ANALYSIS BETWEEN MOTHER AND SON IN MARILUISE FLEISSER'S PLAY: THE PURGATORY IN INGOLSTADT

Fatmire Vejseli¹

¹South East European University
f.emurllai@seeu.edu.mk

Abstract: In Mariluise Fleisser's play: *The Purgatory in Ingolstadt*, the double standards and morality are clearly introduced. They are exemplified through Rele's behavior, who presents the specific version of false morality and sexually motivated attitude of men towards women. The related research frequently analyses Rele's character. There is a consensus that the author of the play presents one of inner-dramatic and auctorial roles in this play. Young Rele is one of the self-projections of the play's author. In fact, the scheme fits completely MLF's attitudes in terms of male and female roles within the framework of emancipation and patriarchal relationships. MLF presents the active and the emancipating part of her personality through the role of a young man. This exemplifies accurately her

attitude towards the female or feminine type, portrayed in the play through almost all female roles: they establish the traditional system more than questioning it.

Key words: *Inter-subjectivity, morality, humiliation, abuse, sexuality.*

Во фамилијата на Беротерови недостасува мајката, што доведува до веќе опишаниот погрешен развој, како кај таткото, така и кај децата. Во *Чистилиште во Инголитат (ЧИ)*, МЛФ¹ го третира и случајот кога недостасува таткото. Тоа е случај со фамилијата Реле.

Младиот Реле е главен партнер во вонфамилијарните и особено еротските односи на ќерките Беротер. Тој нема татко, а авторката паралелно со таткото Беротер, покажува како преживеваниот сопружник (мајка му на Реле) се обидува да ја преземе улогата на покојникот.

Уште од самиот почеток Реле е претставник на шанса и безизлезност на вонфамилијарните сексуални заплетканости на ќерките во фамилијата, а за авторката претставува, така да се рече, тип на млад човек како еротски субјект и објект.

Уште пред да стапи на сцена, тој е претставен од сексуално патолошки аспект:

Кристијан: Овој Реле знае да ме лути.

Олга: Што е со Реле?

Кристијан: Имаше ли ти нешто со Реле?

Олга: Но, тоа беше одамна. (ЧИ, Сл. 1, 64)

Токму ова прво инсценирање на улогата на Реле утврдува што ќе се случи од еротската страст во христијанското малограѓанско милје. Кристијан слушнал дека Реле знае нешто со што може да ја држи Олга под притисок.

Во ова сцена се конкретизира принципиелното омаловажување на еротското и телесното во христијанската традиција кое со малограѓанското милје уште повеќе се влошува.

Во истражувањето за МЛФ, фигурата на Реле е често анализирана. Постои еден вид консензус дека МЛФ овде оформува една од нејзините внатрешно-драматични ауторијални улоги. Според тоа, младиот Реле е една од самопроекциите на раскажувачката на драмата.² Всушност, шемата сосема им одговара на искажувањата на МЛФ, кои се однесуваат на улогата на машкото и женското во врска со прашањето за еманципација на патријархалните односи.

Дури и самата МЛФ го скицира активниот, просветителски и еманципациски дел на својата личност во улога на млад човек. Тоа сосема точно го одразува нејзиниот став кон *женското* или кон типот на жена, кој во *ЧИ* го агираат речиси сите женски улоги: тие многу повеќе го стабилизираат традиционалниот систем отколку што го ставаат под прашање.³

Со Реле, МЛФ создава своевиден машки карактер, единствен во нејзиното целокупно творештво. Бидејќи тој е аутсајдер, пред сè, во светот на мажите, може да

¹ Marieluise Fleißer

² Rühle 1972, 14 ff.; 1985, 221 ff.

³ Müller 2000, 12.

игра посебна улога наспроти самиот себе и наспроти жените. Нормалниот машки тип кај МЛФ нема разбирање за *женското*, тој господари со него и го користи.

Всушност и со Реле се случува истото, затоа што и тој е маж. Но, неговата посебна психичка (траума) и неговата општествена (стигма) позиција го доведува во ситуација да биде отворен за *женското* и религиозното – како чувствена реалност во делото на МЛФ резервирано за жените – и тогаш кога е совладано од страна на машките црковни функционери и кога во дискурсот на двојниот морал на граѓаните игра фундаментална, но погрешна улога.

Во драмата, авторката го прикажува и вториот модел на фамилија. Првиот модел го запознаваме кај Беротерови. Со портретот на таткото Беротер и анализата на односите помеѓу таткото и децата во фамилијата Беротер, можевме да покажеме како отсуството на мајката води кон специфични дефекти.

Нашата драмска раскажувачка прави обратен експеримент со фамилијата Реле. Ако МЛФ во фамилијата Беротер покажува една патријархална структура на фамилија каде има татко и каде недостасува мајката, тогаш наспротив фамилијата Реле е еден остаток од фамилија во која веќе нема фактички татко. Но, превртената симетрија (како во огледало) оди и подалеку.

Во фамилијата Реле, мајчинското станува позакоравено, бидејќи мајката Реле ја презема улогата на мртвиот патријарх.

Сега нè интересира однесувањето на Реле, односно прашањето како неговата ексцентрична позиција на аутсајдер и „светец“ произлегува од неговите фамилијарни прилики.

Младиот Реле е поврзан со ова затоа што сака да се ослободи од една фамилијарна структура која преку ликот на мајката, особено брутално реагира на него. Бидејќи мајката игра и улога на татко, тоа доведува до состојба, вистинското мајчинско наполно да первертира: оваа татко – мајка се однесува со својот син без да има и најмалку почит за неговата сопствена волја.

Би можело да се каже дека МЛФ овде ја испробува идејата за тоа што се случува кога во фамилијата, во односите со децата, мајчинското не е ограничено, избалансирано или неутрализирано со татковското и обратно, татковското со мајчинското.

Она кое произлегува од овој однос е монструм – мајка која сака да го спречи секое созревање на синот и тоа го спроведува со голема бруталност, како психички, така и телесно. Првата нејзина појава веќе кажува сè:

Мајката *влегува со послужавник*: Те фатив, ти валкан никаквечу. Ќе правиш тоа што јас сакам? (ЧИ, Сл. 4, 89)

Во дијалогот со оваа монструозна татко – мајка, авторката многу конкретно, како и досега, покажува колку е тешко во една таква средина да се пронајде, да се дефинира и да се реализира сопствената личност. Но, младиот Реле воопшто не попушта:

Реле: Не можам да јадам од такви садови. Во врска со тоа, јас сум енигматичен човек. И воопшто тие садови се за болни.

Мајката: Треба да те хранам со сила?

Реле: Чудна си денес со мене.

Мајката: Не ли ти е срам од мајка ти? Почекај само, ќе те затворам во долниот подрум и ќе те оставам да врескаш. (ЧИ, Сл. 4, 90)

Уште на самиот почеток на дијалогот помеѓу синот и мајката се покажува основата на профилот на Реле. Авторката го води дијалогот мошне умешно. Со помош на мајката, својот јунак го поставува во инфантилна положба.

Тоа овозможува од сцената да се создаде анамнеза на почетоците на несреќниот животен тек на синот. Реле се гледа себеси како да е преместен во некое психоаналитичко сеќавање, но, инфантилизирањето, односно теророт на мајката сега се среќава со еден созреан субјект кој ја зграпчува шансата да го рефлектира веќе доживеаното.

Тоа претставува прво дистанцирање. Од теророт, на кој се сеќаваме, станува искрата за ослободување. Затоа Реле не мора да реагира емоционално, туку може да заземе аналитички дистанциран став:

Реле: Тоа е класичен збор. Погледај, мамо, за да видиш како јас можам да се принудам за нешто. Но, ова е кочина, супава е сосема изладена. (ЧИ, Сл. 4, 90)

Синот го препознава клишето, но и бруталноста и неправилноста на однесувањето на мајката: токму тоа што таа ја практикува – хранењето на детето – е бесмислено и без љубов.

Бидејќи мајката тука не го заменува само таткото, туку и целиот систем на живеење во кој човекот е дресиран како дете, тоа значи дека МЛФ на примерот на историјата Реле, ја наоѓа историјата на сопствениот од кон дистанцирање и конечно кон критика на општеството.

Потсетувањето како основа на себенаоѓањето и на критиката на општеството, низ примерот на Реле, воедно нè води кон запознавање на генезата која се однесува на анализата и критиката на интерсубјективноста од страна на МЛФ.

Первертирањето на мајката се огледа во тоа што таа сака да го храни синот како да е мало дете, со што сака да му даде јасно на знаење дека треба да се верува во црковната религија и дека е голем „грев“, ако некој сака да биде нешто посебно.

Сепак, од секој аспект и со секој чекор на мајката, се засилува самосвеста на синот. Тоа се огледа пред сè во тоа што својот животен тек, односно доизработувањето на својот несреќен животен тек, продолжува целно да го поттикнува. Додека мајката се жали за тоа што го избркале од училиште, Реле вели:

Реле: Учителите мислат дека не вредам ништо.

[...]

Се закачиле само за мене. Другите ги оставаат, не знам зошто.

[...]

Велат дека сум како чума.

[...]

Но, не сум чума. Ќе се покаже.

[...]

И уште не е обелоденето. Ќе се чудат. (ЧИ, Сл. 4, 91)

Во дијалогот со мајка му особено јасно е потенцирано дека во ликот и историјата на младиот Реле, МЛФ внела многу автобиографски елементи. Кон сознанието за сопственото Јас и сопствената вредност наспроти предрасудите и дискриминациите на Другите, кај Реле како и кај МЛФ, станува збор за сознавање на посебните тешкотии на една егзистенција која не може да биде недвосмислено дефинирана, затоа што и во иднина останува отворена.

Некои искажувања на Реле во таа смисла, токму поради тоа добиваат извесен егзистенцијалистички квалитет⁴:

Мајката: Дали сакаш да си го блокираш сиот свој живот?
Реле: Мене ништо не ми оди лесно. Трњето се за мене, тоа го знам.
(ЧИ, Сл. 4, 91)

Овде многу јасно може да се забележи разликата во однос на модерниот егзистенцијализам на Сартр или Хајдегер. Овој егзистенционализам е атеистички. Напротив, Реле изгледа дека се наоѓа во традицијата на христијанскиот егзистенцијализам.⁵

Егзистенцијалистичкиот патос на туѓинецот и осамениот⁶ кај него е возобновено поврзан со мотивираноста за подражавање на Христос. На тоа укажува мотивот за трњето, кој се однесува на круната од трње на заробениот Христос.

Исто така, христолошки е и моментот кога Реле го изговара принципот со кој се дистанцира од мајката, а со тоа и од она кое преку неа го презентира општеството:

Мајката: Само ти дозволувај да те бодат. Само предизвикувај.
Реле: Ти не можеш да ме разбереш, жено. Ти велам, јас сум повикан.
Мајката: Синко, само да не се изгубиш премногу високо.
[...]
Нема чуда. Сè оди чекор по чекор.
Реле: Тие не знаат кој сум јас. Можеби имам намера да станам светец.
Мајката: Светец со муцка. (ЧИ, Сл. 4, 91)

Реле сега сфаќа што значи тоа кога мајката која практикува типична народна религиозност, сака да му го забрани својот план за осветување: тоа го сфаќа како негација на она кое тој всушност го има како цел за својот план да стане „светец“: да се здобие со слобода, резпект, почитување и признавање на неговото достоинство како посебна индивидуа. Напуштањето на егзистенцијата како „мамин син“ е радикално:

Мајката: Исусе, се наежив.
Реле: Дали забележуваш дека ме бламираш?
Мајката: Каж ми, како ти падна такво нешто на памет? Да, и јас бев тука како вечна беда со каење и страдање.
Реле : Уште ли ќе ме прогонуваш со таа супа?
Мајката: Веднаш ќе ја тргнам. Сепак, мислам дека тоа се седумте дарби на светиот дух. (ЧИ, Сл. 4, 93)

Откако мајчинското насилство „е средено“, младиот Реле веќе е подготвен да ја напушти улогата на „мамин син“. Ова е особено важно за неговиот понатамошен развој, бидејќи зборот „мамин син“ сите околу него го користат со погрдна конотација за да можат, во улогата на аутсајдер уште повеќе да го стигматизираат и да го заробат.

⁴ Janke 1982, 12 ff.

⁵ Janke 1982, 44 f.

⁶ Janke 1982, 124 f.

Интересно е дека првиот партнер во дијалогот кому Реле може да му ја демонстрира својата нова самосвест е токму репрезентантот на онаа моќ на која се потпира и мајката кога ја понижува и не ја респектира посебноста на својот син: религијата и црквата.

Се покажува дека оние кои ја претставуваат религијата и самите се деформирани. Мајката и новакот (Гервазиус) не ја користат Исусовата порака за да ја респектираат и заштитат индивидуалната душа, туку многу повеќе за да создадат мешавина од вера и народно верување против посебните луѓе.

Но, сега Реле оди во одбрана која не е само дефанзивна, туку и офанзивна и почнува со тоа што тој веќе не ја интернализира дискриминацијата, поврзана со понижувањето и презирот. Напротив, начинот на однесување и поведението на Другите му станува објект на критика.

Тоа значи дека обидот да се постигне вистинска и суштинска интересубјективност – интеракција на самосвесни и слободни субјекти – бил неуспешен. МЛФ му допушта на својот јунак да му се врати на големиот гарант на секое човечко достоинство и почит кон Другиот како олицетворение на Бога.

Фактот дека ова истовремено не е претставено како вистинска религиозност, туку како каприц, па дури и како заблуда, нè потсетува на расказот *Ленц* од Георг Бихнер.

Враќањето во религиозната заблуда води исто така назад кон мајката која ја претставува заблудата на народната религиозност. Токму затоа, целата драма завршува со последниот дијалог меѓу мајката и Реле:

Мајката: Ќе се огрешиш, синко.

Реле: За мене ти си мртва, остави ме. Мртва си, не смееш да ми се закачиш. Тешка си, пушти ме.

Мајката: Овој е обземен од ѓаволот, нема сомневање.

Реле: Ајде, прекрсти ме трипати, само немој да ме попрскаш со света вода од гробиштата. Ѓаволот е насекаде. Подалеку од мене, зошто не се оддалечуваш? Јас не можам, не го знаев тоа, пушти ме.

Мајката: Веќе не те препознавам.

Реле: Кога ќе умрам, ќе одам во пекол и ќе бидам проколнат, ќе бидам покрај ѓаволите и сите проколнати луѓе. И тоа никогаш не престанува, воопшто не престанува. Погolem ужас нема никаде. (ЧИ, Сл. 5, 124)

Сега веќе можеме точно да го согледаме неуспешниот проект на Реле. Тој сака „светото“ да го направи реалност, да создаде принцип на хумана комуникација.

Нејзин критериум беше самиот тој во позиција на аутсајдер и жртва на Другите. Наместо тоа, сега е на овој свет. Социјална и комуникативната реалност за суштински негативна трансценденција, имено за пеколот.

Тој внатрешносветски пекол кај МЛФ претставува централен симбол за непостигнување на вистинска интересубјективност која неизбежно би морала да допре до љубовта, признавањето и почитувањето и на „отфрлениот“.

Користена литература:

1. Fleisser M. (1972) Gesammelte Werke. Bd. 1 – Bd. 3. Frankfurt am Main: Hg. von Günther Rühle.
2. Fleisser M. (1989) Gesammelte Werke. Bd. 4. Frankfurt am Main. Hg. von Günther Rühle in Zusammenarbeit mit Eva Pfister.
3. Müller, Maria E., /Ulrike V (2000) Reflexive Naivität. Geschlechterdifferenz und Literatur. Bd. 11. Berlin.
4. Janke, W. (1982) Existenzphilosophie. Berlin.
5. Rühle, G. (1985) Materialien zum Leben und Schreiben der Marieluise Fleisser. Frankfurt a.M.